

Kunnat uudistuvat – olemmeko valmiit?

Kymenlaakson liiton ja Kuntaliiton seminaari
16.5.2017

varatoimitusjohtaja Hanna Tainio

Maakuntien tehtävät ja sote-rakenne 1.1.2019

Valta-
kunnal-
linen
lupa- ja
valvonta-
viran-
omainen

VALTIO

18

MAAKUNTAA

- Järjestämisvastuu
- Rahoitusvastuu
- Päättää palvelutasosta ja yhteistyösopimuksesta

5

SOTE-YHTEISTYÖ
-ALUEET

12

LAAJAN
YMPÄRIVUOROKAUTISEN
PÄIVYSTYKSEN YKSIKKÖ
(sis. 5 yliopistosairalaa)

KUNNAT

Palvelun-
tuottajat:

Julkiset,
yksityiset
ja kolman-
nen
sektorin
palvelun-
tuottajat

OMAISUUDEN SIIRTO KUNNILTA MAAKUNNILLE

Lakisääteisten kuntayhtymien omaisuus siirretään varoineen, velkoineen ja sitoumuksineen maakunnille

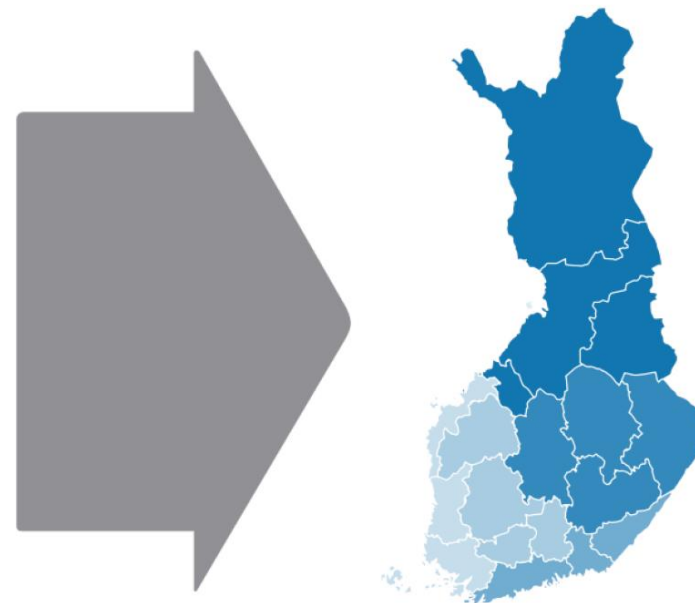
Järjestämisvastuun siirtoon liittyvä irtaimisto siirtyy maakunnille

Kunnan jäsenosuus ja omaisuuden arvo kunnan taseesta poistuu ja peruspääomaa alennetaan vastaavalla määrällä

Kunnan järjestämän perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon, sosiaalitoimen ja pelastustoimen käytössä olevat tilat maakunta vuokraa vähintään 3 vuodeksi. Mahdollisesti tyhjiilleen jäävien kiinteistöjen riski ei jää yksittäiselle kunnalle.

SOTE- JA MAAKUNTAUUDISTUS

VEROTULOJEN SIIRTO KUNNILTA

**MAAKUNTIEN
TEHTÄVIEN
RAHOITUS**

**17,7
mrd€**

**Kunnilta maakunnille
siirtyvien tehtävien
kokonaiskustannus**

11,3 mrd€

**Kunnallisveroprosentteja
alennetaan 12,5
prosenttiyksiköllä**

0,5 mrd€

**Kuntien osuutta
yhteisöverosta vähennetään**

5,9 mrd€

Valtionosuuksista siirretään

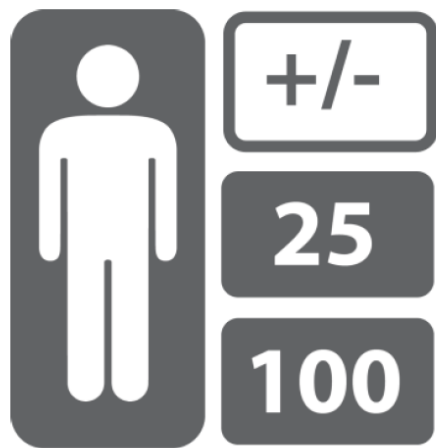
SOTE- JA MAAKUNTAUUDISTUS

20

2.3.2017

Kuntien valtionosuudet ja kuntakohtaiset vaikutuslaskelmat

- Uudistuksen voimaantuloon ajoittuvia vaikutuksia kohtuullistetaan järjestelmämuutoksen tasauksella > turvaa laskennallisesti ja suhteellisesti kunnan talouden tasapainotilan uudistusta edeltävälle tasolle.

- Uuteen rahoitusmalliin siirrytään asteittain, +/-25 euroa asukasta kohti vuodessa.
- Muutos kuitenkin rajoitetaan +/- 100 euroon per asukas 4 vuoden siirtymäajan kuluessa.

Kunnan talous voimaantulon jälkeen

- Väestön ikääntymisestä ja sairastavuudesta johtuvat kuntatalouden paineet pienenevät olennaisesti
 - Talouden ennakoitavuus ja pitkäjänteinen suunnittelu helpottuvat
 - Kestävyysvajeen ratkaisupaineet siirtyvät soten osalta maakunnille
- Yksittäisen kunnan asemaa uudistuksen jälkeen ei voi hallituksen esityksen laadinta-vaiheessa arvioida täysin yksiselitteisesti
 - Toimintaympäristö muuttuu uudistuksesta huolimatta
 - Valtionosuusuudistusta ja sen vaikutusarvioita ei ole aiemmin tehty näin kauan ennen uudistuksen voimaantuloa

Henkilöstön siirtyminen ja asema

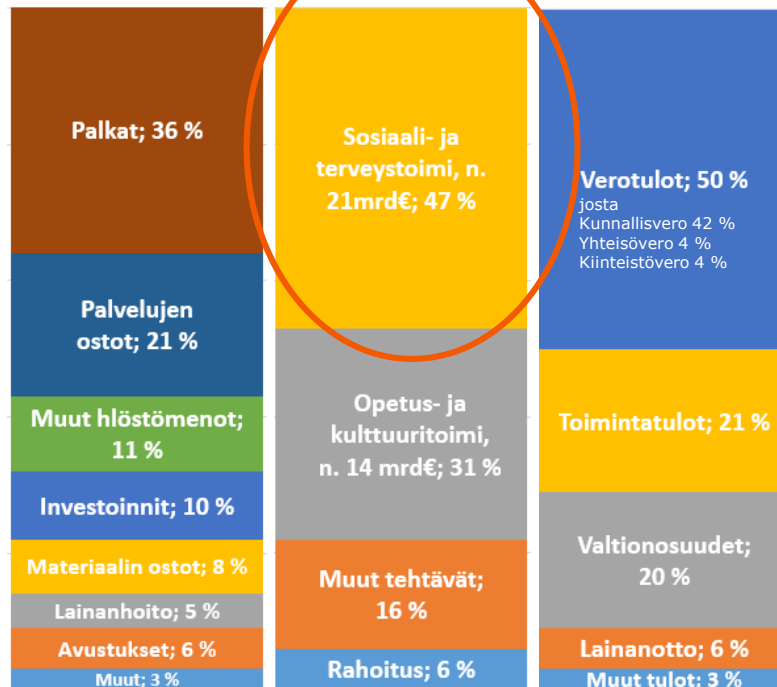
- KT Kuntatyönantajat toimii jatkossa myös maakuntien työnantajaedustajana

- Maakuntien palvelukseen siirtyvät tulevat kunnallisen eläkejärjestelmän piiriin

Kuntien ja kuntayhtymien talous nyt ja tulevaisuudessa

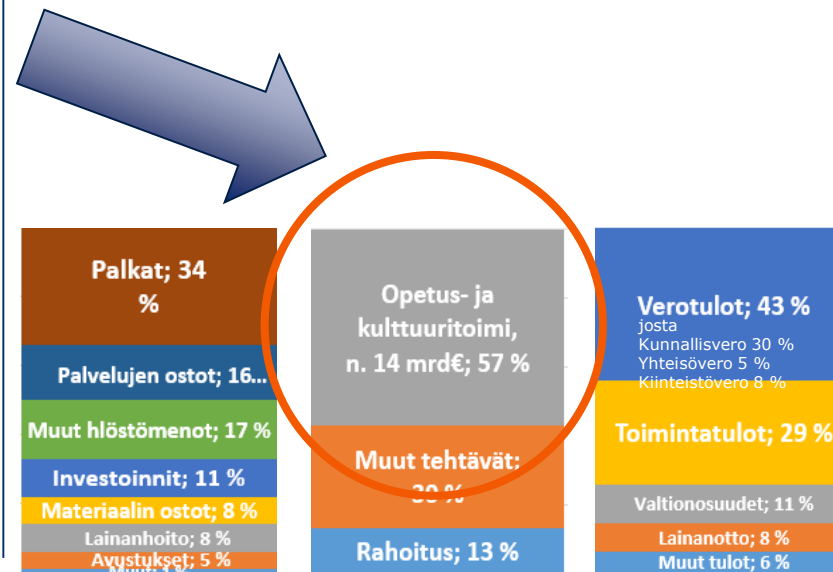
Arvio vuodelle 2016:

Tulos- ja rahoituslaskelman mukaiset ulkoiset tulot ja ulkoiset menot

Hahmotelma vuodesta 2019:

(mukana maakunta -uudistus, perustoimeentulotuen siirto Kelalle, KiKy-sopimus) Tulos- ja rahoituslaskelman mukaiset ulkoiset tulot ja ulkoiset menot

Mitä kunta tekee tulevaisuudessa?

Osaamisen ja kulttuurin edistäminen

- Varhaiskasvatus
- Esi- ja perusopetus
- Lukiokoulutus
- Ammatillinen koulutus
- Vapaa sivistystyö
- Taide- ja kulttuuripalvelut
- Kirjastopalvelut
- Nuorisopalvelut
- Liikuntapalvelut

Kunnan elinvoiman edistäminen

- Paikkakunnan vetovoimaisuus
- Vaikeasti työllistyvien tuki: etsivä nuorisotyö, työpajat, työttömyyden pitkittymisen ehkäisy, kaupunginosatyö, kotouttaminen
- Elinkeinopolitiikka: yritysneuvonta, kehittämishankkeet, yritystontit, alueen markkinointi, avoin data
- Resurssiviisaat toimintatavat

Elinympäristön kehittäminen

- Maapolitiikka
- Kaavoitus ja maankäytön suunnittelu
- Liikenne, joukkoliikenne, Tieverkkojen rakentaminen ja ylläpito
- Vesihuolto
- Jätehuolto
- Energiantuotanto ja -jakelu
- Rakennusvalvonta
- Asuntotoimi
- Ympäristönsuojelu ja terveellisen elinympäristön turvaaminen
- Turvallisuudesta ja varautumisesta huolehtiminen

Kuntalaisen hyvinvoinnin edistäminen

Paikallisen identiteetin ja demokratian edistäminen

- Monipuoliset osallistumismahdollisuudet
- Paikallinen yhteisöllisyys
- Viestintä ja vuorovaikutus
- Vaalit ja edustuksellinen demokratia
- Kansalaisjärjestöjen toimintamahdollisuudet
- Asukkaiden omaehtoinen toiminta

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kunnassa

HYVINVOINNIN JA TERVEYDEN EDISTÄMISEN JOHTAMINEN

Vastuut, työnjako, osaamisen ja prosessien johtaminen

TIETO

Terveyden, hyvinvoinnin ja terveyserojen seuranta, arviointi ja raportointi
- Hyvinvointikertomus ja indikaattorit

RESURSSIT

- Henkilöstövoimavarat
- Muut voimavarat

OSAAMINEN, KOULUTUS

- Ammatillinen
- Strateginen

HYVIEN KÄYTÄNTÖJEN TYÖKALUPAKKI

- Toimintamallit ja käytännöt
- Työvälineet ja käytännöt

KUNTA STRATEGIA

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteet osana kuntastrategiaa ja toimialojen suunnitelmia

TOIMEENPANO JA TOTEUTUS

Johtoryhmä ja HV & TE työryhmä
- Koordinaatio ja yhteistyö

TOIMIALA-KOHTAISET

tavoitteet ja tehtävät

MONI-AMMATILLISET

TYÖRYHMÄT
- hankkeet

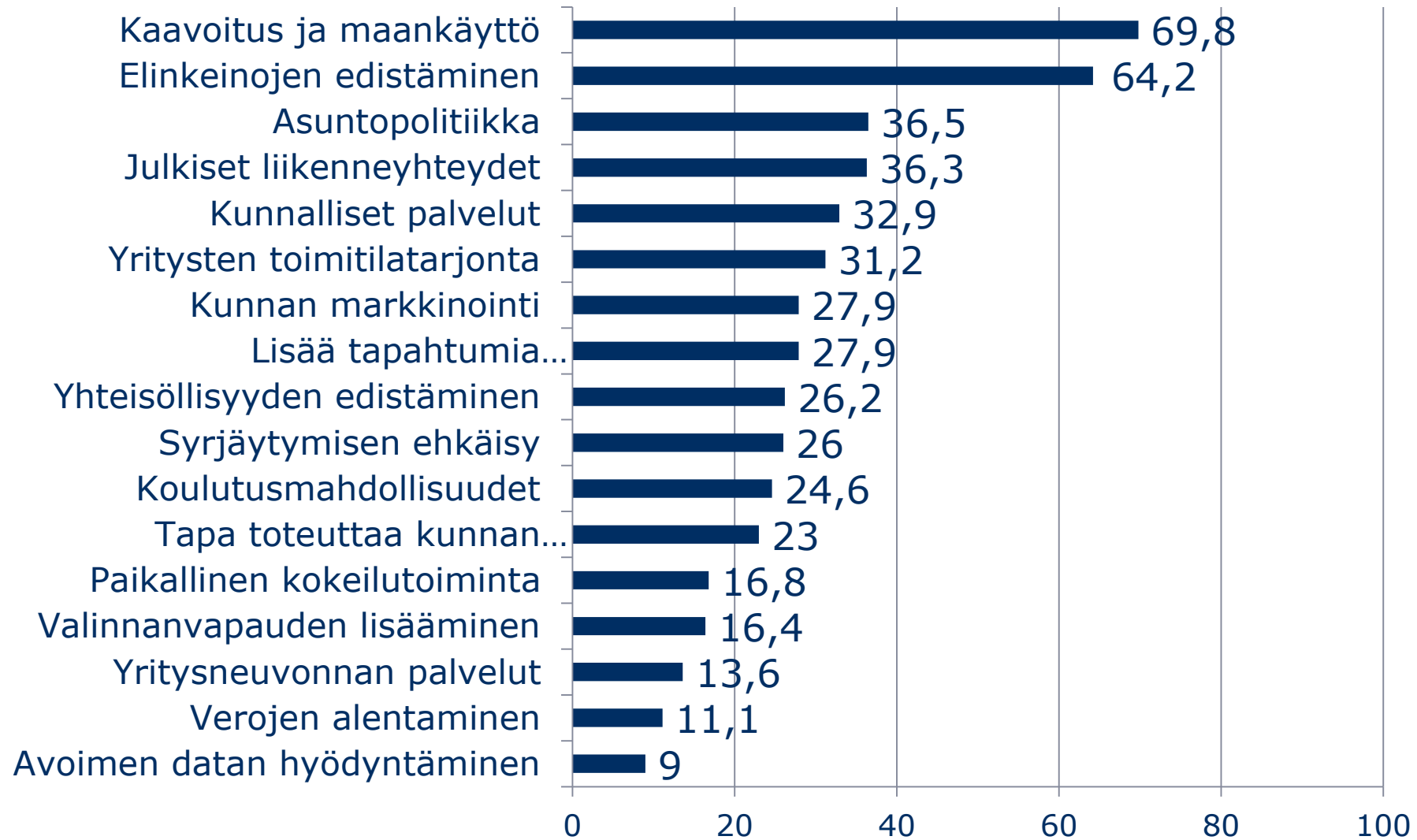
(Perttilä 2010)

Yhteistyö- ja toimeenpanorakenteet

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen maakunnassa

1. Kuntien asiantuntijatuki ja yhteistyö
2. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen osana maakunnan johtamista
3. Ehkäisevät sosiaali- ja terveystalvet
4. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen osana korjaavia sote-palveluita

Kaavoitus ja elinkeinopolitiikka päättäjien suosikkikeinot elinvoiman parantamiseksi

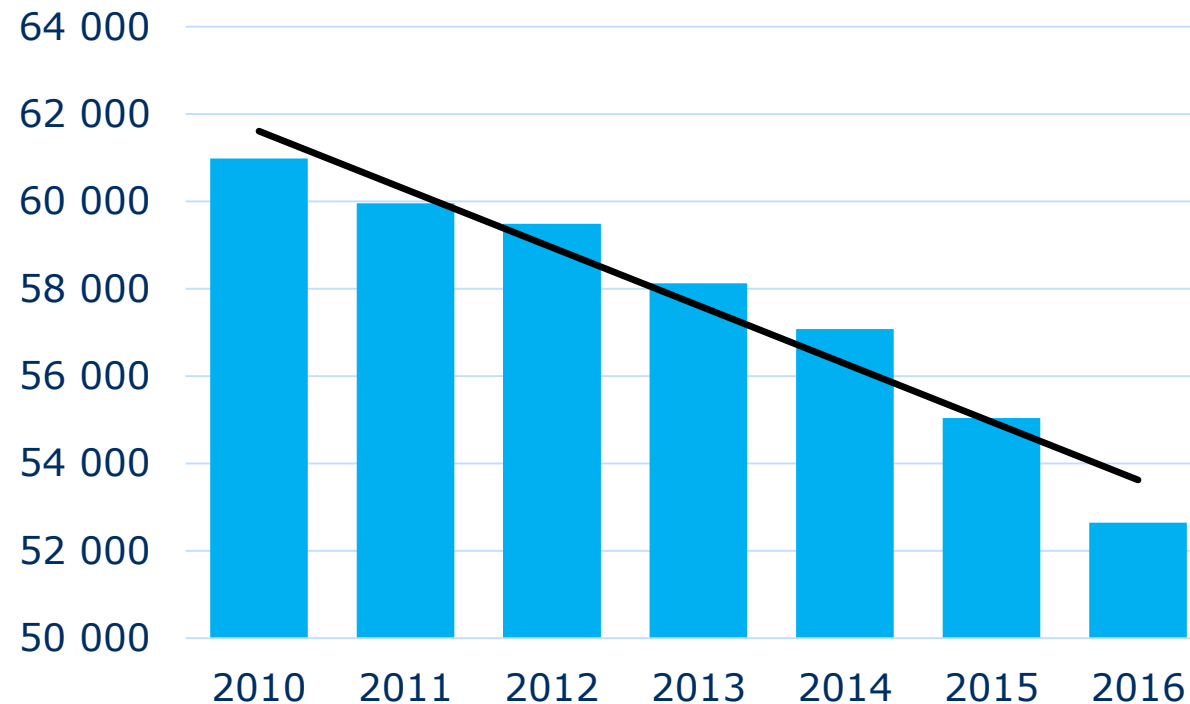
Kuntien toimintaedellytykset ja -olosuhteet erilaistuvat

- Polarisoituminen
 - » Syntyvyys
 - » Väestön ikärakenne
 - » Väestön keskittyminen
- Palvelujen saatavuus ja saavutettavuus
 - » Varhaiskasvatus, perusopetus, lukiokoulutus, ammatillinen koulutus
 - » Koulutuksellinen tasa-arvo?
- Kuntatalouden kestävyys
 - » Verotulojen kehitys
 - » Valtionosuusjärjestelmän uudistaminen

Suomeen syntyi taas ennätysvähän lapsia vuonna 2016

TK:n ennakkotietojen mukaan Suomessa syntyi 52 600 lasta vuonna 2016. Vuonna 2015 lapsia syntyi n. 55 000.

Syntyneiden lukumäärä Suomessa

Syntyvyys v.2016

20 HUIPPUA

1.	Helsinki	6772
2.	Espoo	3225
3.	Vantaa	2514
4.	Oulu	2330
5.	Tampere	2297
6.	Turku	1818
7.	Jyväskylä	1443
8.	Kuopio	1080
9.	Lahti	1026
10.	Seinäjoki	740
11.	Pori	721
12.	Vaasa	697
13.	Kouvola	693
14.	Joensuu	684
15.	Lappeenranta	620
16.	Hämeenlinna	610
17.	Rovaniemi	598
18.	Kokkola	572
19.	Järvenpää	470
20.	Mikkeli	467

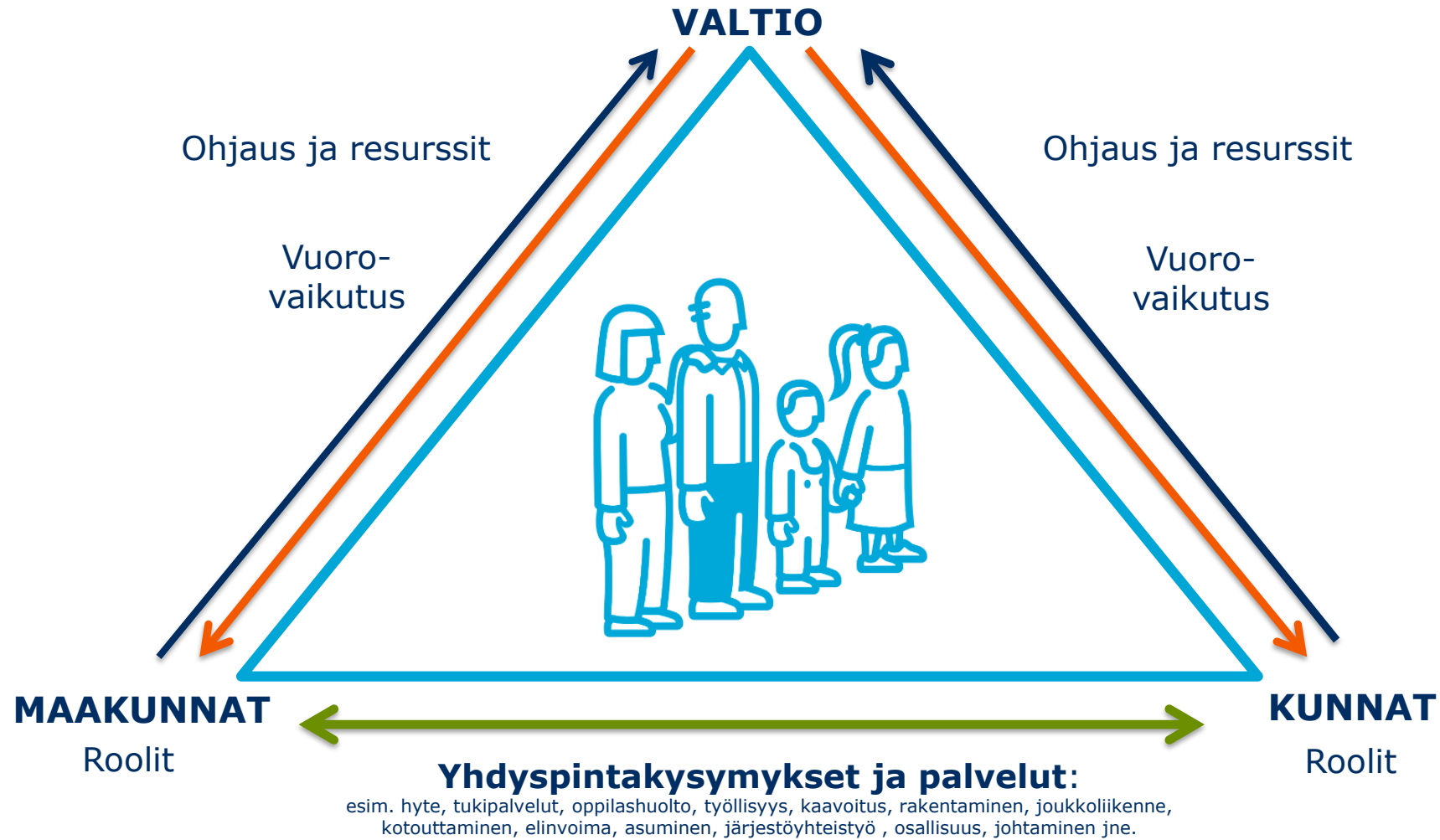
20 PERÄN PITÄJÄÄ

Kökar	0
Sottunga	0
Brändö	1
Lumparland	2
Kumlinge	3
Geta	4
Luhanka	4
Rautavaara	4
Eckerö	5
Kivijärvi	5
Kustavi	5
Siikainen	5
Vårdö	5
Föglö	6
Hailuoto	6
Oripää	6
Puumala	6
Halsua	7
Savukoski	7
Sund	8

Vuonna 2016

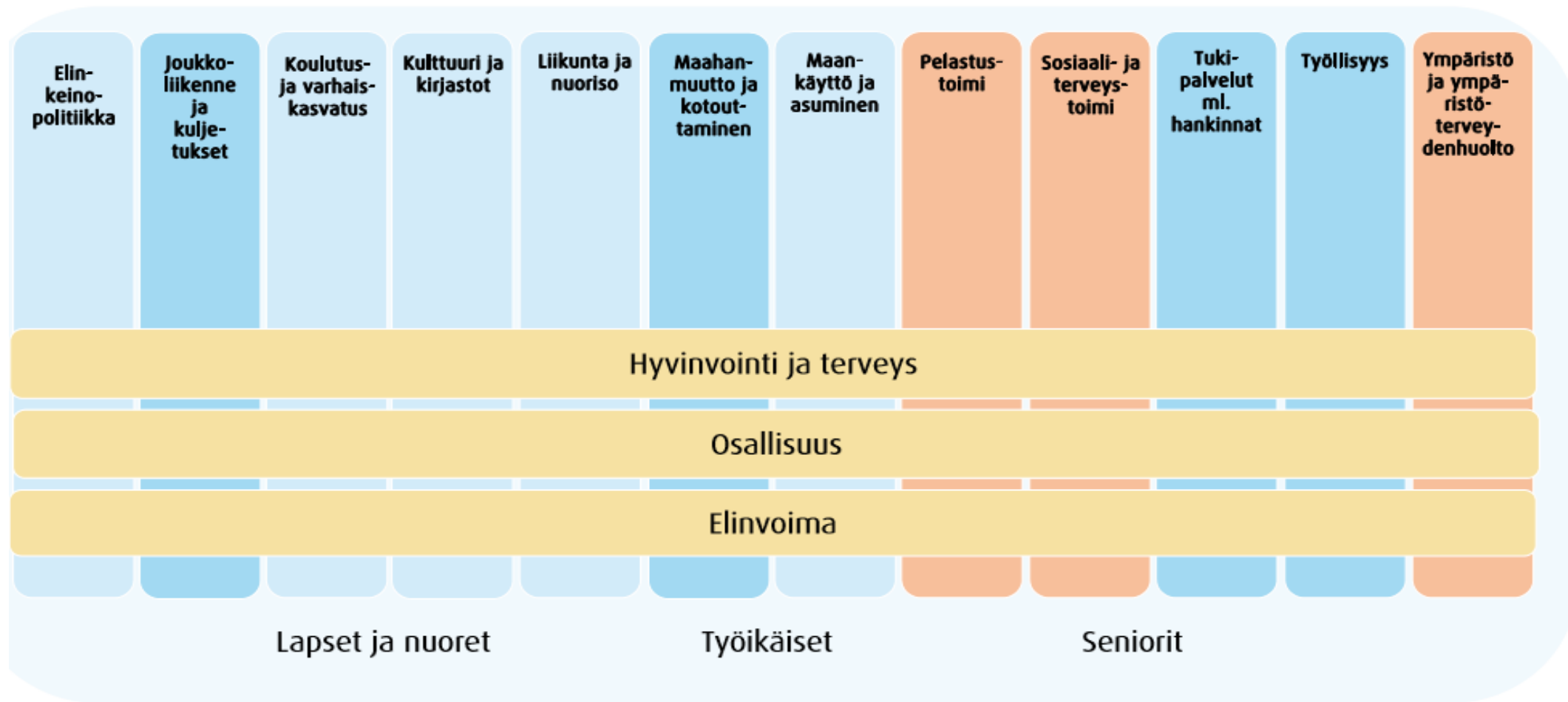
2 kuntaa, joissa **ei yhtään** syntynyttä
28 kuntaa, joissa alle **10** syntynyttä
91 kuntaa, joissa alle **25** syntynyttä
153 kuntaa, joissa alle **50** syntynyttä
98 kuntaa, joissa yli **100** syntynyttä
18 kuntaa, joissa **500** tai enemmän

Maakuntia ja tulevaisuuden kuntia tulee valmistella samanaikaisesti

Vuorovaikutus ja neuvottelumenettely

Kuntien nykyisten tehtävien muuttuminen maakunta- ja sote-uudistuksen johdosta

- Suuri muutos
- Kohtalainen muutos
- Ei suurta muutosta

Maakunnan tehtävät ja yhteys kuntiin

Hallituksen esitys 2.3.2017

■ Erittäin merkittävä
■ Merkittävä
■ Vähemmän merkittävä

1. sosiaali- ja terveydenhuolto	2. hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen ja ehkäisevän päihdetyön asiantuntijatuki kunnille	3. alueellinen alkoholihallinto	4. pelastustoimi	5. ympäristöterveydenhuolto
6. maatalous ja maaseudun kehittäminen	7. maataloustuotteiden markkinajärjestelyt, maatalouden tuotantopanosten turvallisuus, laatu ja käyttö sekä kasvinterveyden valvonta	8. kalatalous ja vesitalous	9. aluekehittämisviranomaisen tehtävät, alueen, sen elinkeinoelämän ja innovaatioympäristöjen kehittäminen ja rahoittaminen, näihin liittyvä koulutus ja osaamisen kehittäminen, kulttuurin edistäminen, yritys-, työ- ja elinkeinopalvelujen järjestäminen sekä kotoutumisen edistäminen	
10. alueellisen lyhyen, pitkän ja keskipitkän aikavälin koulutustarpeiden ennakointi ja alueellisten koulutustavoitteiden valmistelu	11. maakunnan suunnitteluja maakuntakaavoitus	12. kuntien alueiden käytön suunnittelun ja rakennustoimen järjestämisen edistäminen	13. luonnon monimuotoisuuden suojelun edistäminen ja kulttuuriympäristön hoito	15. yksityisteitä ja liikkumisen ohjausta koskevat valtionavustus-tehtävät
14. liikennejärjestelmän toimivuus, liikenneturvallisuus, tie- ja liikenneolot, alueellinen tienpito, maankäytön yhteistyö sekä toimintaympäristöä koskevien tietojen tuottaminen valtakunnalliseen liikennejärjestelmäsuunnitteluun;		16. vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyyn liittyvät valvontatehtävät	17. alueellisen liikuntaneuvoston asettaminen yhteistyössä muiden maakuntien kanssa sekä liikunnan edistäminen maakunnassa alueellisen liikuntaneuvoston toiminnan kautta sekä ulkoilureittitehtävät	
18. maakunnallisen identiteetin edistäminen alueella yhteistyössä alueen muiden toimijoiden kanssa	19. kulttuuria koskevien suunnitelmien ja kehittämistoimenpiteiden yhteensovittaminen osana maakuntastrategian ja -ohjelman sekä maakuntakaavoituksen toteuttamista	20. vesihuollon edistäminen ja suunnittelu, vesivarojen käytön ja hoidon sekä tulvariskien hallinnan tehtävät, alueelliset luonnonvaratehtävät ja huolehtiminen ympäristö-, vesihuolto- ja vesistöiden toteuttamisesta		21. vesien ja merensuojelu, vesien ja merenhoidon järjestäminen ja toteuttaminen sekä merialuesuunnittelu
22. ympäristötiedon tuottaminen ja ympäristötietouden parantaminen	23. maakunnan varautuminen ja alueellisen varautumisen yhteensovittaminen	24. maatalousyrittäjien ja turkistuottajien lomituspalvelujen järjestäminen sekä poronhoitajien sijaisavun kustannusten korvaaminen	25. alueelliset romansiasiain neuvottelukuntia ja romansiasioita koskevat tehtävät	26. yhteispalveluiden alueellinen järjestäminen ja kehittäminen

Kriittisiä tehtäviä soten lisäksi yhteensovittamisen kannalta

1. Kasvupalvelut (työllisyys, elinkeinojen kehittäminen)

- Järjestäjä-tuottaja -rakenteen soveltuvuus?

2. Alueiden käytön suunnittelu

- Maakuntakaavoituksen (sisällön ja prosessin) kehittäminen ja suhde kuntakaavoitukseen
 - MAL-sopimusten jatkaminen

3. Ympäristö- ja luonnonsuojelutehtävät

- Kunnat, maakunta ja "uusi Avi"

4. Ympäristöterveydenhuolto

- Maakunta sekä riittävän osaamisen ja resurssit omaava kunta voisivat sopia, että kunta hoitaa näitä tehtäviä myös jatkossa

5. Liikennetehtävät ml. alueellinen tienpito

- Siirtyvät pääosin maakunnille, LIVE-yhtiön vaikutus?
 - Joukkoliikennetehtävät eivät siirry kunnallisten viranomaisten toimialueella maakunnalle

6. Pelastustoimi, ensihoito ja varautuminen

- 5/18 -linjaus käytännössä?

7. Tukipalvelut (toimitilat, ICT, TaHe, hankinnat)

- Perusteilla valtakunnalliset maakuntien yhdessä omistamat palvelukeskus-yhtiöt
 - Tarve ja rooli avoimia
 - Suhde kuntien olemassa oleviin toimijoihin
 - Skaalaetuja ei saisi menettää, kuntien ja maakuntien yhteiset yhtiöt tulisi aidosti mahdollistaa

Kunta – kuntayhtymä - maakunta

- Pakkokuntayhtymät lakkaavat, tilalle maakunnat
- Vapaaehtoiset kuntayhtymät ovat edelleen mahdollisia ja tarpeellisia
- Kuntien resurssien puolittuessa kuntien välinen yhteistyö entistä tärkeämpää
- Keskeisiä kysymyksiä ovat **elinvoima- ja elinkeinopoliittiset yhteistyökysymykset sekä edunvalvonta**

Kunnan toiminnan uudelleenarviointi tarpeellista

- Strategian uudistaminen
 - » Tavoitteiden ja painopistealueiden uudelleenarviointi
- Johtaminen
 - » Yhteistyö järjestöjen ja maakunnan kanssa
 - » Sopimusjohtaminen?
- Kuntien identiteetti uudistuu – sivistysrooli ja elinvoimarooli korostuvat
 - » Sivistyspolitiikka, elinvoimapolitiikka
 - » Osaaminen
 - » Hyvinvointi
- Erilaiset organisointimahdollisuudet
 - » Valtuuston tuleva rooli
 - » Lautakuntarakenne
 - » Tukipalveluiden uudelleen järjestelyt

Luottamushenkilöt muutoksessa

- Tehtävien siirrot
- Yhdyspinnat
- Strateginne näkemys uudesta kunnasta ja sen rakentaminen

Uskalla kokeilla -ohjelma

Edistämme kunnissa ja alueilla kokeilukulttuuria, joka nopeuttaa reagointia ja ennakointia yhteiskunnallisten ongelmien ratkaisussa.

MeUskaltajat
Kotka

Olipa kerran kunta, jossa perhevalmennus
kaipasi uudistusta. Työtä tehtiin eri tavoilla,
hajallaan ja vanhentuneilla menetelmillä.
Terveystoimijat tunsivat riittämättömyyttä
ryhmänohjauksessa.

Ja siitä alkoi tositarina.

Kotkassa on toteutettu uusi perhevalmennuksen toimintamalli, joka pohjautuu eri toimijoiden väliseen työparityöskentelyyn. Kehittämishankkeen myötä uudistunut perhevalmennus toi uusia työtapoja ja -menetelmiä, koulutusta ja sitä kautta uutta innostusta työhön. Myös asiakas-perheitä on kutsuttu mukaan kehittämistyöhön.

Tarve kehittämiselle tuli henkilökunnan aloitteesta

Kehittämishankkeen aihe nousi terveydenhoitajien itse esittämästä toiveesta ja tarpeesta. Perhevalmennuksen runko oli suunniteltu vuosia sitten. Menetelmät ja välineet olivat vanhentuneet ja kaikki terveydenhoitajat kaipaivat uudistusta.

Yhteistyöllä saatu hyviä tuloksia

Uusi perhevalmennus toteutetaan työpareina yhdessä neuvolan, suun terveydenhuollon, varhaiskasvatuksen, Kymenlaakson ensi- ja turvakotiyhdistys ry:n, perheasiainneuvottelu-keskuksen ja Kymenlaakson keskussairaalan kanssa.

Uudistunut toimintatapa lisää motivaatiota

Kehittämishankkeen myötä uudistunut perhevalmennus toi uusia työtapoja ja -menetelmiä, koulutusta ja sitä kautta uutta innostusta työhön. Aluksi kasvanut työ määrä rasitti, mutta uusi työtapo on lisännyt työntekijöiden motivaatioita ja työniloa.

Kotkan neuvola- ja lastenvalvojapalveluiden palveluesimies Mervi Jyrkilä ja perhepalvelujohtaja Hannele Pajanen kertovat:

Mitä teemme? Arvioimme ja kehitämme jatkuvasti monitoimijaisia perhevalmennusta. Myös 3-vuotiaan lapsen terveystarkastus tehdään yhteistyössä varhaiskasvatuksen kanssa.

Mikä sal meidän uskaltamaan? Uskomme yhdessä tehtävän työn voimaan. Neuvolalla ja varhaiskasvatuksella on yhteiset asiakkaat. Monitoimijaisuus auttaa saamaan kokonaisnäköyksen lapsen ja perheen tilanteesta. Hyviä kokemuksia oli jo 4-vuotiaan lapsen laajasta terveystarkastuksesta.

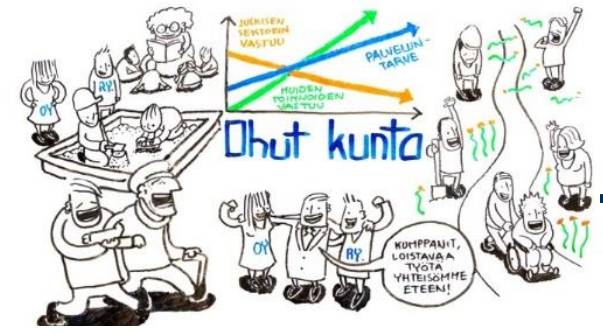
Missä onnistuimme/onnistumme? Yhteistyö on vahvistunut, laajentunut ja tullut luontevaksi varhaiskasvatuksen kanssa. Esimiestaso on sitoutunut kehittämään yhdessä tehtävän työn sisältöjä. Vuosittain on yhteisiä koulutuspäiviä eri aiheista.

Kehittämistyössä ovat mukana myös asiakkaat ja toimintamalleja muutetaan joustavasti vastaamaan asiakkaiden tarpeita.

Mikä meni pieleen/mitä tekisimme toisin? Muutoksen läpivienti olisi pitänyt suunnitella vielä paremmin. Työntekijät ja asiakkaat eivät olleet sitoutuneita asiaan. Monitoimijaisen perhevalmennuksen ensimmäisen vuoden vaikeuksien myötä tehtiin muutoksia ja otettiin asiakkaat mukaan suunnitteluun.

Mitä tästä oprimme? Kaikki työntekijät pitää ottaa suunnitteluun mukaan. Asiakkaat mukaan ideointiin. Tarvitaan luovuutta, uskallusta ja riskinottoa. Esimiehen oltava työntekijöiden tukena; innostaa, motivoi, kannustaa ja sitouttaa. Mutta myös valvoa ja varmistaa, että aikataulut pitävät. Henkilöstön jaksamisesta on huolehdittava. Epäonnistumista ei pidä pelätä.

#kokeilevakunta
#meuskaltajat

Tulevaisuuden kunta on tekemisen asia!

Seuraa Kuntaliittoa ja keskustele maakuntatilaaisuuksista sosiaalisessa mediassa

[Facebook.com/Kuntaliitto](https://www.facebook.com/Kuntaliitto)

Tykkää ja seuraa Kuntaliittoa!

[Twitter.com/Kuntaliitto](https://twitter.com/Kuntaliitto)

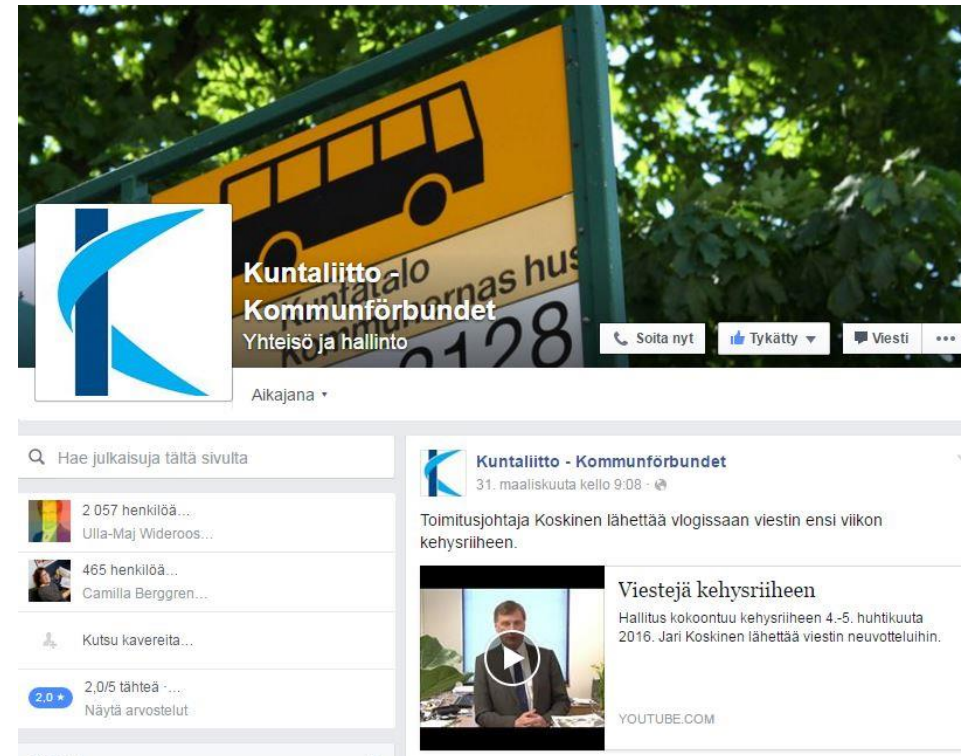
@Kuntaliitto #maakunnat

[Youtube.com/Kuntaliitto](https://www.youtube.com/Kuntaliitto)

Vlogeja ja videoita, käy kurkkaamassa!

Lisätietoa

www.kuntaliitto.fi/maakuntatilaaisuudet

Kiitos mielenkiinnostasi!

Aineistot

www.kuntaliitto.fi/maakuntatilaisuudet